

tut» en un doc. ross. de 1394, i «si negú *encapulat*, de nutz, va ab eyls, perirà la rauba ab què irà *acapulata*» en altre tal de 1302, que Alart (*InuLC*) explica «couvert d'une *capula*». Pot derivar de *capell* però potser és dissim. de *capollut* a l'afrontació «en una piedra llamada *Capelluda* y Florida, una piedra calar mediana --- una piedra calar pequeña cerca de otra *capelluda*» en l'acta de la Comissió de Passos de Lluçena, de 1846: em deien els entesos d'allà que avui no es recorda tal nom de lloc, però que vol dir 'pedra punxeguda' (1961).

Capot, probablement del mossàrab per via del castellà dels navegants; no és pas un mot gaire antic en els nostres textos: ni *AlcM* ni jo no en tenim dades literàries ni documentals (si no és modernes) i el *DAG*. en dóna una d'isolada i sense procedència «*capot* de burell» en un doc. de 1574; afegim-hi de la relació de l'entrada de Felip II (c. 1560): «venia dit senyor Rey a cavall, en un cortau, vestit en un sayo de vellut, *capot* de drap y un sombrero de tafetà negre ab una ploma blanca» (en el *Libre de Coses Asenyalades* del barceloní PJComes, escrit o acabat el 1583). Ja el registraven («capitium») el *DTó.*, 1640, i («vestiment rústec, capitium») Busa el 1507 (B II, 3.6), però no en sé notícies en lèxics més antics. Ben entès, avui és d'ús general a tota la llengua, i no n'escassegen els exemples en prosadors de la Renaix.; potser en cap terreny està tan arrelat com entre gent de mar, que usa tant els *capots encerats* per guardar-se de la pluja, etc.

S'ha estès a totes les llengües romàniques d'Occident (it. *cappotto*, fr. *capot*, cast. i port. *capote*, etc.) i en totes apareix només des de la fi de l'Edat Mitjana, un poc abans en castellà (princ. S. xv), i només és clar que en francès ha de ser manllevat a causa de la *c*- (cf. *chappe*, esporàdicament allí *chappot* 1541, *capot* des de 1576). Fa l'efecte, de tota manera, que es degué estendre d'una o dues de les llengües a les altres, i que ni el català ni les llengües de França no en foren pares; per més que el sufix *-ot* tingui més vitalitat en occità (on *capot* manca del tot en fonts antigues) i francès que en castellà, potser fou tanmateix el cast.-port. el niu primer del mot, propagat ràpidament des d'allà per les grans navegacions oceàniques, ço que esdevindrà segur si podem demostrar que el mot tingué més fortes arrels en el Sud d'Esp.-Port., i que existí ben autòctonament en mossàrab: molt usat, llavors, pels descobridors provinents dels ports andalusos i des del Tejo a l'Algarve (terres mossàrabs), el mot es generalitzaria ràpidament per Europa. De fet això no és solament teòric: car almenys tenim *qapūt* en *PAlc.* i en una escriptura àrabiga de Granada dels Ss. xiv-xvi, mentre que una altra escriptura d'aquestes porta el diminutiu *qaputin* (Simonet, p. 96); no és gens inversemblant que fos des del mossàrab que el mot es va propagar a l'àrab africà oriental *qabbūt* (i turc *qapot*), possiblement ajudant-hi després la influència de l'it. *cappotto*.

Capota [1628]. *Capotada*; *capotejar*; *capotell*; *capotet*; *capoti*. *Encapotar* i *encapotat* [-utar, -otar,

DTó., 1640; escr. Renaix., en els quals i pertot és freqüent l'aplicació a la noció del cel *encapotat*, especialment nàutica, ço que reforça la tesi exposada].

Acapar-se: sovint dit de vapors: *lo fum s'acape* ('s'ajoca, a la llar', 'es queda baix perquè la xemeneia no tira'), Taús, A. Urg. (1957). *Encapar*, -pat [1695, Lacav.]. *Encapellar* com a terme nàutic (de sentit no ben clar, JRoig, *Spill*, 12764), probablement semblant al del nauticisme castellà *encapillar*, *DCEC* I, 656a21.

Caparassó [1523; -arçó, 1493], pres del cast. *caparazón*, en el qual la derivació de *capa* és incerta (si bé no n'és independent del tot: *DCEC* I, 652-3). *Capejar* (el temporal), S. xix. *Capellar* (val., 1433, i *capillar* 1388 i c. 1420), mantell morisc: no és derivat etimològic de *capa*, encara que se senti com a tal, sinó pres del mossàrab. *qapellár*, provinent del ll. CAPITULARE, veg. *DCEC* I, 655, i *DECH*. *Caper* [1467]. *Capitxola* [1705, *AlcM*] de l'it. merid. *capicciola*, vegeu *DCEC* I, 655ab. *Capó* de la capa pluvial. *Fer caput* (Montblanc) i *fer capot* terme del joc de cartes, són presos del fr. *capot* [1642, 1690], derivat de *capoter*, o *faire capot* 'bolcar', terme mariner d'origen incert (d'ací al vulgar *kaputt* 'espatllat'); etimologia dubtosa: discrepen les explicacions que en donen Kluge-M. i Bloch-W., però la del darrer que, almenys com a terme del joc de cartes, hi veu la idea de quedar esmperdut com aquell que li han tirat un capot a sobre, és menys rebuscada semànticament i fonèticament més fàcil: en tot cas és segur que nasqué com a terme de mariners (potser per la nau que es bolca damunt del naufrag), ço que confirma el caràcter originàriament nàutic de *capot* 'capa de mariner'.

CRP.: *Capadòs* [1722], de *capa* a *dòs* 'capa en l'esquena', *capadosat* [1725]. *Capussai* [«una capa blanca ab lo *copussay* folrat de burell», doc. de Ribes, 1380; *BABL* VI, 470], de *capa* + *sayo*, segurament manllevat del castellà (on és molt més freqüent i conegut): [*capisao* 1214, i des de 1402], *DCEC* I, 651a11-15.

¹ La peça de *capa* de *capares* (*EntreDL* I, 155ss., § 65), paga 3 diners de corredures, i quasi tots en paguen altre tant o bé 4. *Capares* ¿està ja pel *capare* modern 'persona respectable'? — ² I amb dues «etimologies» pseudo-erudites, XIX, xxxi, 3, una d'elles sembla implicar el doble cim de la caputxa i del capdamunt de la capa. — ³ No em detinc en les locucions i fraseologia, ni puic fer-ho cercant explicació del molt que ja donen els diccs. o d'algun suplement o rectificació que es pot fer a *AlcM* (per ex. *aguantar la capa*, acompanyar enamorats, és de tot el Princ., no Emp.); hi manca *anar de capa caiguda*, sovint analitzat altrament (Lab., CROs): «encara que la nostra llengua molts anys ha qu'està arrimada, no per ço va de *cap* a *cayguda*, que solen dir, puix tant com sa parenta y veïna, la castellana, ha alçat lo cap y s'à fet polida ---» (1736, Ros, *Adages*, p. 36), cf. *aprofitar ses capes caigudes* 'aprofitar-se d'altres', Manacor (*AlcM*). — ⁴ I +*escapiró* eiv. «bita» (PzCabr.) peça de fusta a la coberta d'un vaixell. — ⁵ Potser no té molt a veure amb